

1. Лось

Підстаркуватий лісник проминув невеликий гурт молодих зелених ялин, вийшов до засніженої річечки — і вкляк... Він угледів, що неподалік на березі лежить, упавши на бік, великий рогатий лось, а йому в шию вчепився сірий вовк. Мабуть, попадали вони щойно, а перед цим у них кипіла жорстока боротьба.

Обоє — лось і вовк — помітили людину, а тому на мить позавмирили, стежачи за нею. Тоді лісник підніс угору дубову палицю і, погрозливо замірившись, сміливо пішов уперед. Не встиг лісник зробити кілька кроків, як вовк прожогом метнувся на лісника. Той навіть не встиг опустити важку палицю вовкові на голову, як молодий вовк важким ударом свого тіла звалив його на сніг і вже б учепився гострими зубами, та лісникові пощастило обома руками міцно вхопити вовка за шию.

Це був молодий, дужий і хижий звір. Лісник відчував, що сила полишає його, що за мить-другу вже не зможе боротися з дужим напасником.

Та ось із лісникових рук щось миттєво вирвало вовка. Здивований лісник побачив лося, що підскочив до вовка, вдарив його міцними рогами й знову підкинув високо угору.

«Так ось хто мене врятував, — подумав лісник. — Я вступився за нього, а він за мене».

А лось, який убив вовка й таким чином віддячив хороброму лісникові за свій порятунок, прудко побіг уздовж берега й заховався поміж деревами.

— Що ж, сіроманцю, важив ти на чуже життя — позбувся свого.

Лісник поглянув між дерева — чи не побачить безстрашного лося, що врятував йому життя. (231 слово)

За С. Гуцалом

Тестові запитання до тексту

1. Кого угледів лісник на березі засніженої річки?

- а) Великого лося;
- б) полохливого зайця;
- в) хитру лисицю.

2. Як учинив лісник, побачивши лося і вовка?

- а) Підніс угору дубову палицю і пішов уперед;
- б) сховався за стовбуром молодій ялини;
- в) почав кликати на допомогу.

3. Що зробив вовк?

- а) Злякався і побіг у гущавину лісу;

- б) прожогом кинувся на лісника;
 - в) продовжував душити пося.
4. Яким звіром виявився вовк?
- а) Старим і кволим;
 - б) боязливим і слабким;
 - в) молодим, дужим, хижим.
5. Хто прийшов на допомогу лісникові?
- а) Мисливці;
 - б) рогатий лось;
 - в) вірний собака.
6. Які слова лісника висвітлюють головну думку твору?
- а) «Своє май, а на чуже не зазіхай»;
 - б) «Без охоти немає роботи»;
 - в) «Я вступився за нього, а він за мене».

2. Татарське зілля

У сиву давнину жили колись в одному селі брат і сестра. Батьки їхні давно повмирили, а вони самі собі добре хазяйнували і нікому нічого поганого не робили. Та не минуло їх лих. Зазирило воно до сирітської хати.

Одного разу, коли брат орав у полі, татари на це село напали. Людей пограбували, сестру разом з багатьма іншими забрали в полон, а хати спалили.

Приїхав брат додому і не застав сестри. Тоді кинувся він доганяти татар, щоб відбити її в них. А татари саме посідали в лісі обідати, а далеко спереду поставили свою варту. От той парубок і попався їм у руки. Привели вони його до головного, і той хотів його зразу вбити, але вирішив посміятися з бідного парубка. Кажє йому: якщо він переможе їхнього кращого силача, то віддасть сестру і пустять їх живими додому. А якщо ні, то вб'ють обох.

І вирішив сміливий хлопець битися. «Все одно помирати», — думає він. І от почався бій. Виступає той татарин, сильний, як бугай. Взяли вони гострі шаблі і почали битися. Зразу татарин ніби перемагав хлопця. Але брат і сестра так стояли одне за одним, що не можна було парубкові не перемогти. І таки він убив силача-татарина. Головний дотримав слова і відпустив сестру і брата, як і обіцяв.

А на тому місці, де був убитий татарин, виросло невідоме зілля, яке називають татарським. (220 слів)

З легенди

Татарське зілля, або айр — трав'яниста рослина з довгими мечоподібними листками, росте вздовж берегів річок і озер.

Тестові запитання до тексту

1. Хто жив сиротами в селі?
 - а) Брат і сестра;
 - б) мати й син;
 - в) батько і дочка.
2. Де був брат, коли татари напали на село?
 - а) У місті на ярмарку;
 - б) орав поле;
 - в) купався в річці.
3. Що сталося із сестрою?
 - а) Її відвезли в сусіднє село;
 - б) видали заміж;
 - в) забрали в полон.
4. Чому хлопець вирішив битися з татарським силачем?
 - а) Хотів одержати велику нагороду;
 - б) хотів заволодіти шаблею татарина;
 - в) хотів звільнити сестру із полону.
5. Чому хлопець переміг силача?
 - а) Брат і сестра стояли одне за одним;
 - б) брат був сильнішим від татарина;
 - в) брат був хитрішим і розумнішим.
6. Що виросло на місці загибелі татарина?
 - а) Молоденький дубок;
 - б) татарське зілля;
 - в) висока ялинка.

3. Грачиний суд

Настала весна. Усе тепліше світило красне сонечко. Прилетіли граки. Цілий день на осокорі в колонії граків не припинялась ні на мить важлива робота. Сухе гілля граки підбирали на землі недалеко від осокора, несли тору, мостили нові гнізда, — але працювали отак не всі.

Одна молода пара граків, облюбувавши вгорі зручну розвилку, теж заходила будувати собі гніздо. Щоб не переобтяжувати себе, обоє молодят вдалися до найлегшого способу. Жодного разу за весь день вони не спустилися додолу й поки інші граки десь літали, понаскикували собі гіллячок із сусідніх гнізд. Таке в колонії було вперше.

Швидко гніздо піднялося й поширшало. Робота успішно закінчувалась. Сусіди раз у раз поверталися на високий осокір, потім відлітали і, здавалося, піхто з них нічого не помічав.

Але так лише здавалося. Як тільки була покладена остання крадена гіллячка, всі граки разом припинили свою роботу. Чорною хмарою піднялися вони в повітря і, зловісно кричачи, закружляли над осокором. Обурення хвилюю прокотилося серед них: «Ганьби! Який нечувано брудний вчинок!»

Грачиний суд тривав недовго.

Суворий вирок проголосила вся зграя: хто лінується, хто промишляє злодійством — повинен назавжди залишити колонію. Мить — і вся зграя кинулась його виконувати. Вихором налетіла вона на злодюжок. Одна частина граків метнулась розкидати їхнє гніздо, а друга, б'ючи їх крильми і дзьобами, проганяла геть із колонії. Безладно поспішаючи в бік саду, попереду зграї летіло двоє: ще вчора рівноправні з усіма, а сьогодні принижені й приречені на вигнання, на самотність. (230 слів)

Г. Демченко

Тестові запитання до тексту

1. Яку важливу роботу виконували в колонії граки?
 - а) Мостили нові гнізда;
 - б) збирали в полі черв'яків;
 - в) кружляли над осокорами.
2. Як вирішила будувати собі гніздо молода пара граків?
 - а) Вони збирали гілки під осокорами;
 - б) вони понасмикували собі гілочок із сусідніх гнізд;
 - в) вони зайняли готове старе гніздо.
3. Коли всі граки припинили роботу?
 - а) Коли молода пара полетіла в поле по їжу;
 - б) коли молода пара сіла відпочити;
 - в) коли була покладена остання крадена гілка.
4. Хто проголосив суворий вирок молодій парі?
 - а) Уся зграя граків;
 - б) старий поважний грак;
 - в) молоді граки.
5. Яким був вирок грачиного суду?
 - а) Злодюжки повинні віддати своє гніздо;
 - б) хто промишляє злодійством — повинен назавжди залишити колонію;
 - в) молодій парі слід ще раз побудувати нове гніздо.
6. Як птахи виконували вирок?
 - а) Одна частина птахів лігала і кричала, а друга продовжувала будувати;
 - б) граки били молоду пару крилами;
 - в) одна частина граків розкидала гніздо, а друга проганяла злодюжок геть.